

MAŤ VOLÁ

Komentár 1/2018

Prehľad o charakteristikách Slovákov žijúcich v Českej republike

Odchod Slovákov do zahraničia je síce často medializovanou témou, o podrobnejších charakteristikách slovenských emigrantov je však k dispozícii málo relevantných údajov. Tento komentár sumarizuje viaceré doteraz neznáme informácie o Slovákoch v Českej republike na základe štúdie PIAAC z roku 2011. V Česku žijú Slováci prevažne vo veku od 26 do 40 rokov. Až 40 % z nich dosiahlo vysokoškolské vzdelanie, čo je o 20 percentuálnych bodov viac oproti Slovákom žijúcim na Slovensku. Slováci v ČR pochádzajú zároveň z lepšieho socioekonomického zázemia. Po zohľadnení veku, pohlavia, vzdelania a socioekonomického zázemia majú približne o 20 % vyšší príjem. Súčasne dosahujú vyššiu úroveň v základných kompetenciách matematickej a čitateľskej gramotnosti.

Úvod

Podľa nedávneho prieskumu Eurobarometer približne 35 % ľudí na Slovensku vo veku od 16 do 30 rokov chce študovať alebo pracovať v inej krajine EÚ. Tento podiel je o 3 percentuálne body (p. b.) vyšší než priemer krajín EÚ (Nancy, 2016). Je taktiež vyšší ako v Českej republike (24 %), Poľsku (27 %) či Maďarsku (29 %).

Veľmi málo však vieme o charakteristikách ľudí, ktorí sa skutočne rozhodnú odísť zo Slovenska do zahraničia, napríklad či získali lepšiu pracovnú pozíciu s lepšími platovými podmienkami oproti tým, ktorí zostali na Slovensku, aké majú socioekonomické zázemie, či dosiahli vyššiu úroveň v kľúčových kompetenciách a či sú vzdelanejší.

Údaje, z ktorých čerpá tento komentár, pochádzajú zo štúdie PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies), ktorú realizuje OECD. Hlavným cieľom PIAAC-u bolo pomocou testu zmapovať základné zručnosti a kompetencie populácií zapojených krajín. Zber údajov prebehol v rokoch 2011-2012 na vzorke vo veku od 16 do 65 rokov. Súčasťou PIAAC-u bol aj dotazník, v ktorom sa respondentov pýtali rôzne demografické otázky, vrátane krajiny narodenia a roku príchodu do krajiny, v ktorej respondent na otázky odpovedá. Na základe toho je možné opísať charakteristiky Slovákov, ktorí žijú v zahraničí.¹ Vzhľadom na to, že PIAAC obsahuje údaje len za zúčastnené krajiny, nie je možné opísať charakteristiky všetkých Slovákov žijúcich v zahraničí (chýba napr. Maďarsko). Mnohé ďalšie krajiny sa síce PIAAC-u zúčastnili, ale vzorka respondentov narodených na Slovensku je príliš malá. Sústreďujeme sa preto len na respondentov žijúcich v Českej republike (ČR) narodených v SR, ktorí do krajiny prišli po 1. januári 1993 (ďalej Slováci v ČR).² Zámerom tohto komentára

¹ Ide o respondentov s pobytom na území krajiny, nezachytáva preto napr. sezónnych pracovníkov a pracovníkov, ktorí pracujú na dobu určitú.

² Vzorka respondentov v ČR narodených v SR je 130, je však vážená tak, aby bola reprezentatívna. Slováci v ČR (resp. respondenti v ČR narodení na Slovensku) sú porovnávaní s respondentmi v SR narodenými v SR (ďalej len respondenti v SR, príp. v grafoch označenie SR). Z analýzy sú teda vylúčení imigranti na Slovensku. Celková vzorka respondentov na Slovensku narodených na Slovensku je 5 578

je teda prispieť do aktuálnej diskusie opisom doteraz neznámych údajov o Slovákoch žijúcich v ČR. Jeho zámerom nie je formulovať opatrenia na riešenie problémov, ktoré by mohli z uvedených údajov vyplývať.

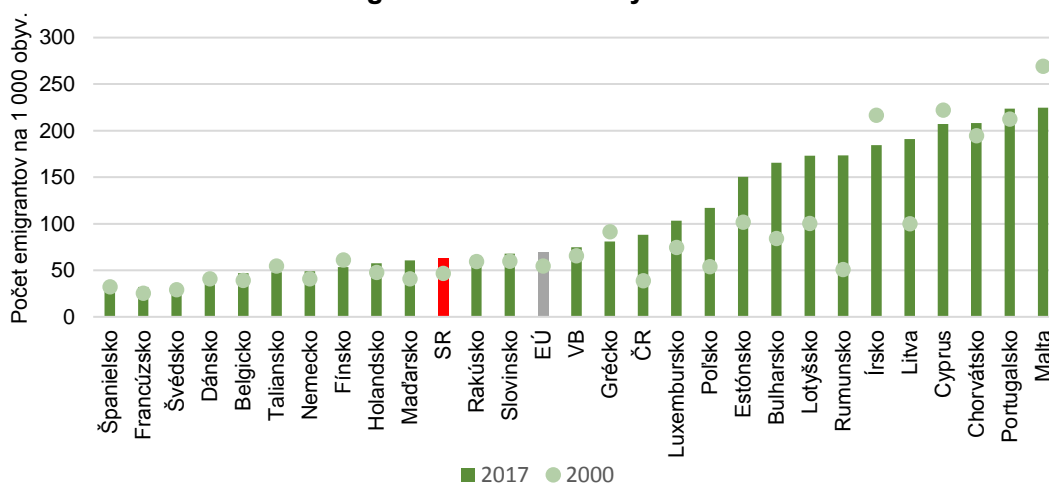
Počet emigrantov

Medzi rokmi 1995 a 2015 odišlo zo SR približne 300 tisíc ľudí.

V kontexte EÚ je počet emigrantov zo SR síce relatívne nízky, veľmi málo však vieme o ich charakteristikách.

Údaje o počtoch emigrantov aj ich charakteristikách sú náročné na zber, preto väčšina krajín vrátane Slovenska pracuje len s odhadmi. Napríklad na základe počtu odhlásených poistencov z registra zdravotných poisťovní klesol počet ľudí žijúcich na Slovensku medzi rokmi 1999 a 2015 o 300 tisíc (Haluš a kol., 2017). Je pravdepodobné, že väčšina z týchto poistencov mala motiváciu odhlásiť sa zo zdravotnej poisťovne z dôvodu pobytu v inej krajine, teda emigrácie. Na základe medzinárodných údajov sa medzi rokmi 2000 a 2017 zvýšil kumulatívny počet emigrantov na 1 000 obyvateľov v SR z približne 47 na 63 (graf č. 1). Tento počet je v kontexte krajín EÚ síce podpriemerný, čo však neznamená, že sa ním netreba zaoberať. Aj pri týchto štatistikách totiž platí, že ide len o odhady. Zároveň treba brať do úvahy, že kvalita ľudského kapitálu, ktorý odchádza, je prinajmenšom rovnako dôležitý faktor ako kvantita. V prípade, že dlhodobo dochádza k odchodu kvalifikovanej a vzdelanej pracovnej sily a tento trend bude pokračovať, môže to mať negatívne následky napr. aj pre ekonomický rast (Atoyan a kol., 2016).

Graf č. 1: Počet emigrantov na 1 000 obyv. v rokoch 2000 a 2017

Zdroj: prepočty IVP na základe údajov OSN (2018) a Eurostat (2018)

Ide o celkový (kumulatívny) počet emigrantov v danom roku na základe databázy OSN k celkovej populácii v danom roku na základe údajov Eurostatu. Emigranti sú definovaní ako osoby, ktoré žijú v inej krajine, než sa narodili.

Najväčšia skupina Slovákov žije pravdepodobne v Českej republike, kde bolo ku koncu novembra 2017 zaevidovaných 111 533 ľudí so slovenským občianstvom a povoleným pobytom (MV ČR, 2018). Tento počet je však opäť len orientačný, keďže ide len o občanov s povoleným pobytom. Nemusí napríklad zohľadňovať počet slovenských vysokoškolských študentov na českých univerzitách, ktorý sa od roku 2008 každoročne pohybuje na úrovniach medzi 20 000 až 25 000.

a celková vzorka respondentov v ČR je 6 058. V niektorých charakteristikách sú špeciálne spomenutí vysokoškolsky vzdelaní vo veku od 24 do 30 rokov, aj keď v tomto prípade ide z dôvodu obmedzenej veľkosti vzorky len o ilustračné údaje. Slovenskí emigranti v ČR tvoria približne percento celkovej vzorky respondentov v ČR. Aj keď sa to môže javiť ako nízky podiel, treba brať do úvahy, že skutočný podiel slovenských emigrantov v ČR je taktiež nízky a reprezentatívna vzorka tento fakt odzrkadľuje. Analýza dát z PIAAC-u o emigrantoch z Veľkej Británie pracovala s podobnými podielmi emigrantov (Jerrim, 2015).

Demografické charakteristiky

Po roku 1993 emigrovali zo Slovenska do ČR prevažne mladí vo veku od 26 do 40 rokov.

Podľa údajov PIAAC po roku 1993 emigrovali zo Slovenska do ČR hlavne ženy (68 %) a väčšina emigrantov mala od 26 do 40 rokov. Priemerný vek Slovákov žijúcich na Slovensku je 40 rokov, čo je približne o 6 rokov viac než priemer Slovákov v ČR. Podrobnejšia distribúcia veku je zobrazená v tabuľke č. 1, z ktorej je napríklad vidieť, že až 43 % Slovákov v ČR má 26 až 30 rokov.

Tabuľka č. 1: Demografické charakteristiky (%)

	SR	Slováci v ČR
16 - 25	19,80	16,38
26 - 30	11,92	42,86
31 - 40	22,87	24,80
41 - 50	18,88	10,61
51 - 60	19,62	0,00
61 - 65	6,91	5,35
Podiel žien	49,95	67,54

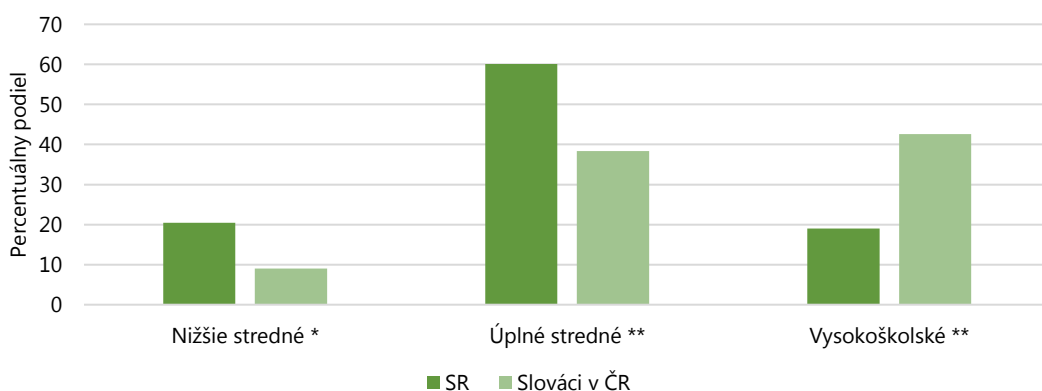
Zdroj: prepočty IVP na základe údajov PIAAC

Vzdelanostná štruktúra

Vo väčšej miere dosiahli VŠ vzdelanie, ...

Slováci v ČR vo väčšej miere dosiahli vysokoškolské vzdelanie (graf č. 2). Približne 43 % Slovákov v ČR dosiahlo vysokoškolské a 57 % úplné stredoškolské vzdelanie alebo nižšie. Štruktúra najvyššieho dosiahnutého vzdelania je pre respondentov na Slovensku odlišná. Len približne 18 % z nich totiž dosiahlo vysokoškolské vzdelanie. Tieto závery sú v súlade s inými štúdiami sústreďujúcimi sa na emigráciu zo strednej a východnej Európy (napr. Atoyan a kol., 2016). Treba však dodať, že na základe údajov PIAAC Slováci v ČR dosiahli svoje vzdelanie až v zahraničí, to znamená, že zo Slovenska po roku 1993 odišli napr. bez vysokoškolského vzdelania a diplom získali až v ČR.

Graf č. 2: Najvyššie dosiahnuté vzdelanie

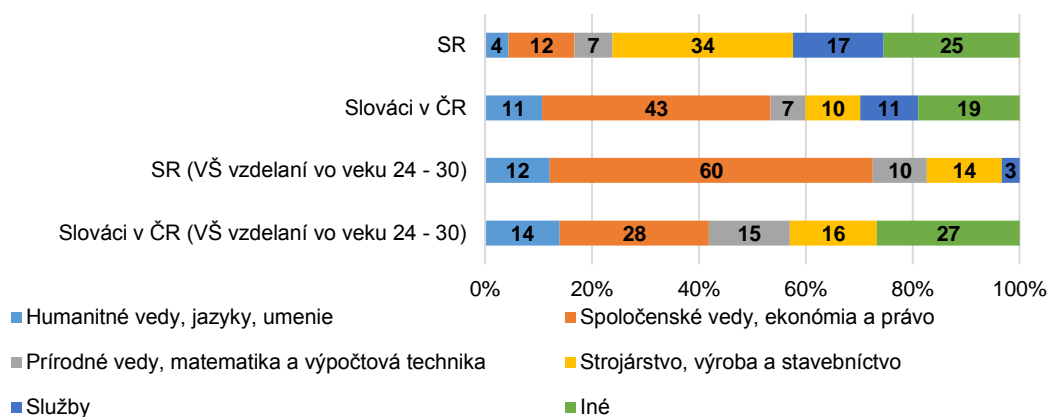
Zdroj: prepočty IVP na základe údajov PIAAC

** štatisticky významný rozdiel na 5 % hranici; * štatisticky významný rozdiel na 10 % hranici

... prevažne v oblastiach spoločenských vied, ekonómia a práva.

Respondenti na Slovensku dosiahli najvyššie vzdelanie prevažne v oblastiach strojárstva, výroby a stavebníctva. Oproti tomu približne 43 % Slovákov v ČR dosiahlo vzdelanie v odboroch spoločenských vied, ekonómie a práva, čo je o 31 p. b. vyšší podiel, než v prípade respondentov na Slovensku (graf č. 3).

Graf č. 3: Odbory vzdelania

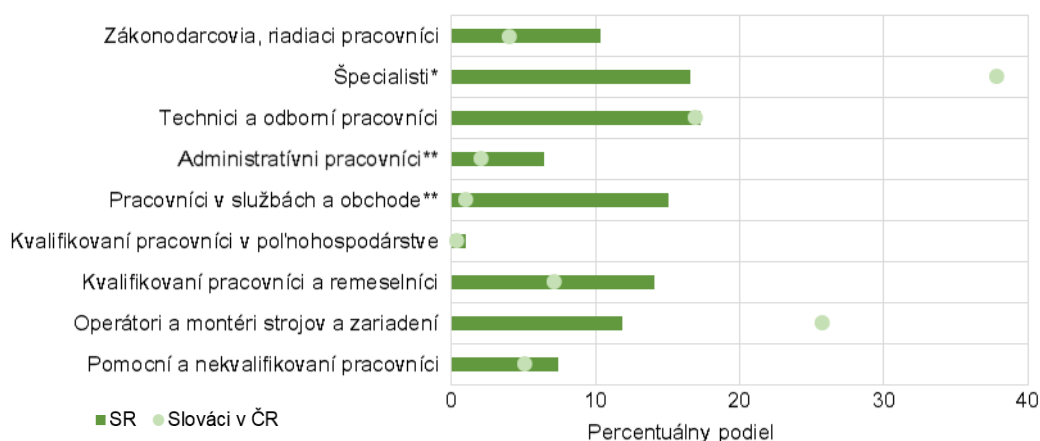
Zdroj: prepočty IVP na základe údajov PIAAC

Pracovný trh

Pracujú ako špecialisti (napr. lekári, učitelia, fyzici alebo IT experti).

Slováci v ČR vo väčšej miere pracujú ako špecialisti, čo sú napr. lekári, učitelia, fyzici alebo IT experti (graf č. 4). Až 38 % emigrantov pracuje na pozíciách špecialistov, oproti 17 % respondentov na Slovensku. Slováci v ČR naopak pracujú v menšej miere ako administratívni pracovníci (6 % Slovákov v ČR oproti 2 % na Slovensku) a pracovníci v službách a obchode (1 % oproti 15 % na Slovensku). Rozdiely v miere nezamestnanosti medzi Slovákami v ČR a respondentmi na Slovensku či priemerom v ČR na základe údajov PIAAC nie sú štatisticky významné.

Graf č. 4: Typy zamestnania

Zdroj: prepočty IVP na základe údajov PIAAC

** štatisticky významný rozdiel na 5 % hranici; * štatisticky významný rozdiel na 10 % hranici

Po zohľadnení veku, pohlavia, vzdelania a socioekonomického zázemia dosahujú štatisticky významne vyšší príjem približne o 20 %.

Slováci v ČR dosiahli štatisticky významne vyšší priemerný príjem ako respondenti na Slovensku po zohľadnení pohlavia, veku, vzdelania a socioekonomického zázemia (príloha č. 2). Bez zohľadnenia týchto faktorov rozdiel v príjme nie je štatisticky významný, čo však môže byť následkom toho, že Slováci v ČR dosahujú pomerne vysokú príjmovú nerovnosť a teda vysokú variáciu v príjme. Pri porovnávaní priemerov tak aj v dôsledku relatívne malej vzorky nenachádzame štatisticky významné výsledky. Mediánový príjem na Slovensku

dosahoval takmer 1 325 USD (približne 660 EUR)³, príjem Slovákov v ČR bol približne o 45 USD vyšší, ale rozdiel nie je štatisticky významný (tabuľka č. 3). Pomer 90-teho a 10-teho percentilu (p90/p10) reprezentuje koľkokrát majú relatívne najlepšie platení zamestnanci (p90) vyšší príjem ako relatívne najhoršie platení zamestnanci (p10).⁴ Z pomerov je napríklad vidieť, že relatívne najlepšie platení Slováci v ČR majú oproti relatívne najhorším plateným 6,59-krát vyšší príjem. Príjmová nerovnosť medzi relatívne najlepšimi a najhoršími zarábajúcimi zamestnancami je v prípade respondentov na Slovensku nižšia (3,75).

Tabuľka č. 3: Hrubý mesačný príjem zamestnancov na plný pracovný úväzok (min. 30 hodín týždenne; merané v parite kúpnej sily USD)

	Slováci v ČR	SR
Priemer	2 067	1 599
10. percentil	875	757
25. percentil	1 181	946
Medián	1 370	1 325
75. percentil	1 779	1 829
90. percentil	5 769	2 838
p90/p10	6,59	3,75
p90/p50	4,21	2,14
p50/p10	1,57	1,75

Zdroj: prepočty IVP na základe údajov PIAAC
Rozdiely nie sú štatisticky významné.

Vyššia príjmová nerovnosť v prípade Slovákov v ČR pravdepodobne súvisí s typmi zamestnania, v ktorých sa uplatnia. Slováci v ČR sa oproti respondentom na Slovensku vo väčšej miere sústreďujú do dvoch prúdov – vysokokvalifikovaného (špecialisti) a nižšie/stredne kvalifikovaného (priemyselné odvetvia vo výrobe). Táto štruktúra sa následne odráža aj v relatívne veľkej príjmovej nerovnosti medzi Slováckmi v ČR. Podobné závery sa dajú pozorovať aj na základe ďalších štúdií, ktoré používajú iné zdroje údajov (Kahanec a Kureková, 2014).

Socioekonomické zázemie

Pochádzajú z lepšieho socioekonomického prostredia ...

Slováci v ČR pochádzajú z lepšieho socioekonomického zázemia. Pre potreby interpretovania socioekonomického zázemia bol vytvorený index socioekonomického zázemia zložený zo štyroch faktorov: výška príjmov, najvyššie dosiahnuté vzdelanie, počet kníh v domácnosti a najvyššie dosiahnuté vzdelanie rodičov.⁵ Slováci v ČR dosahujú v tomto indexe štatisticky významne vyššie skóre.

Úroveň kompetencií

... a dosahujú vyššiu úroveň v matematickej a čitateľskej gramotnosti.

Slováci v ČR dosahujú približne o 16 bodov štatisticky významne vyššie skóre v čitateľskej gramotnosti než respondenti na Slovensku a o 18 bodov vyššie skóre v matematickej gramotnosti (graf č. 5). Vysokoškolsky vzdelaní Slováci v ČR vo veku od 24 do 30 rokov

³ Príjem zamestnancov na plný úväzok bol prepočítaný pomocou parity kúpnej sily.

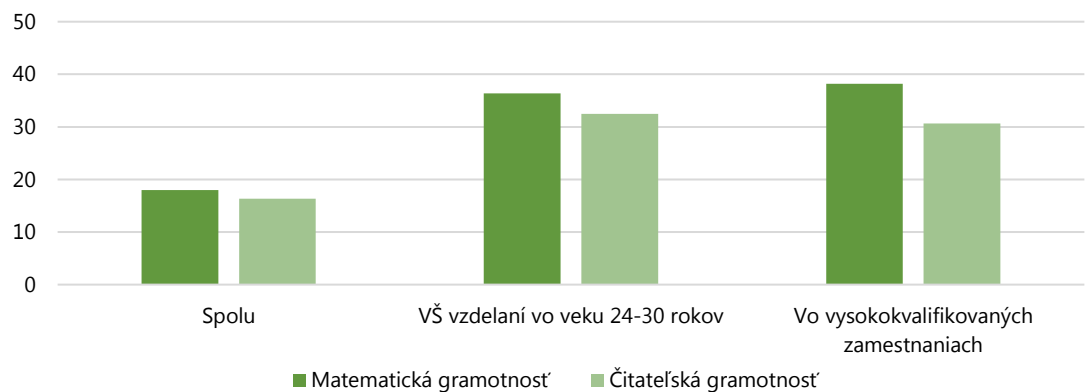
⁴ Percentil je hodnota, pod ktorou sa nachádza určité percento pozorovaní. Napr. hodnota 90. percentilu mediánovej mzdy Slovákov v ČR je 5 769 USD. To znamená, že 90 % Slovákov v ČR zarába menej ako 5 769 USD.

⁵ Index bol štandardizovaný na priemer 0 a štandardnú odchýlku 1 a jeho hodnoty sa pohybujú v rozmedzí od približne -2,40 po 3,40. Vyššie skóre v indexe indikuje lepšie socioekonomické zázemie.

Socioekonomické zázemie je najdôležitejším faktorom, ktorý ovplyvňuje rôzne výsledky v matematickej a čitateľskej gramotnosti.

dosahujú oproti vysokoškolsky vzdelaným vo veku 24-30 na Slovensku až o 32 bodov vyššie skóre v čitateľskej gramotnosti a o 36 bodov v matematickej gramotnosti. Rozdiely v zručnostiach sú taktiež významné v prípade respondentov zamestnaných na vysokokvalifikovaných pozíciách (napr. riadiaci pracovníci, špecialisti alebo technici a odborní pracovníci).⁶ Porovnateľne vysoké rozdiely dosahujú Slováci v ČR aj oproti domácejmu českému obyvateľstvu. Presné príčiny vyššej úrovne zručností emigrantov sa na základe dostupných dát nedajú určiť. Rozdiely v základných kompetenciách sa však dajú vo veľkej miere vysvetliť socioekonomickým zázemím (príloha č. 1), čo naznačuje, že socioekonomické zázemie je dôležitým faktorom, ktorý rozdiely ovplyvňuje. Dá sa teda predpokladať, že vyššia úroveň zručností Slovákov žijúcich v ČR je dôsledok ich vyššieho socioekonomického statusu.

Graf č. 5: Rozdiely v zručnostiach medzi Slovákmi v ČR a respondentmi v SR

Zdroj: prepočty IVP na základe údajov PIAAC

Rozdiely štatisticky významné na 5 % hranici okrem matematickej gramotnosti spolu (významné na 10 % hranici)

Napokon, lepšie výsledky Slovákov v ČR možno badať aj v štruktúre výsledkov PIAAC (tabuľka č. 4). Až 46 % Slovákov v ČR dosiahlo výsledky v najvyššom kvartile úspešnosti. Slováci v ČR teda dosiahli relatívne najlepšie výsledky v oveľa väčšej miere. Tento podiel je približne o 12 p. b. vyšší než v prípade respondentov na Slovensku. Z iných testovaní je známe, že podobnú štruktúru výsledkov dosahujú aj žiaci, ktorí sa hlásia alebo plánujú hlásiť na vysoké školy v ČR (box č. 1).

Tabuľka č. 4: Distribúcia výsledkov v matematickej gramotnosti (%)

	1. kvartil	2. kvartil	3. kvartil	4. kvartil
SR	13,9	22,0	30,3	33,8
Slováci v ČR	10,6	20,1	23,5	45,8

Zdroj: prepočty IVP na základe údajov PIAAC

⁶ Jednociferné ISCO kódy 1 až 3.

Box č. 1: Výsledky stredoškolských študentov v testovaniach SCIO

Vzhľadom na to, že štúdiá PIAAC sa sústreďuje len na občanov s pobytom na území krajiny, úroveň kompetencií pravdepodobne nezohľadňuje slovenských vysokoškolských študentov na území ČR. Z iných zdrojov je však známe, že slovenskí študenti často dosahujú v rôznych testovaniach vyššie výsledky než domáci českí študenti. V Národných porovnávacích skúškach, ktoré absolvuje tretina slovenských uchádzačov o štúdium v ČR, slovenskí študenti dosahujú v teste z matematiky dlhodobo vyššie výsledky ako českí uchádzači (SCIO, 2018).

Tieto rozdiely sa čiastočne prejavujú už na strednej škole. Relatívne najmenej úspešní študenti stredných škôl v testoch všeobecných študijných predpokladov sú tí, ktorí nemali ambíciu podať si prihlášku na vysokú školu (aj) v ČR. Študenti 4. ročníkov stredných škôl, ktorí mali v roku 2015 ambíciu podať si prihlášku (aj) na vysokú školu v ČR sa totiž v testoch všeobecných študijných predpokladov vo väčšej miere umiestnili vo vyšších percentiloch než tí študenti, ktorí si plánovali podať prihlášku len na slovenské VŠ (SCIO, 2016).

Nesúlad v zručnostiach a kvalifikovanosti

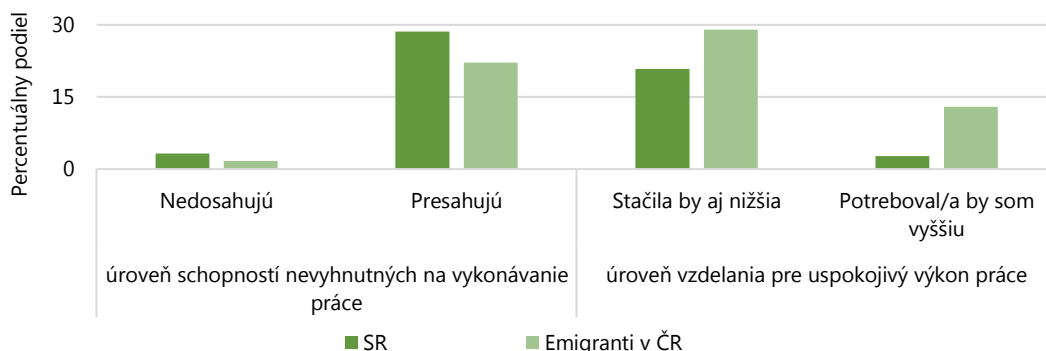
Podobne ako veľká časť respondentov na Slovensku, aj Slováci v ČR dosahujú nesúlad v schopnostiach a kvalifikovanosti.

Slováci v ČR dosahujú porovnateľne veľký nesúlad v zručnostiach a kvalifikovanosti ako respondenti na Slovensku. Nesúlad v zručnostiach nastáva, ak zručnosti respondenta nedosahujú alebo presahujú úroveň zručností nevyhnutných na vykonávanie práce.⁷ Približne pätina slovenských respondentov dosiahla vyššiu úroveň v zručnostiach (matematickej gramotnosti⁸) než je priemer v type zamestnania na Slovensku, ktoré vykonávajú. Slováci v ČR dosiahli porovnateľný nesúlad (graf č. 6).

Podobnú situáciu možno pozorovať aj pri kvalifikačnom nesúlade. Kvalifikačný nesúlad nastáva, ak aktuálna kvalifikácia respondenta je nižšia alebo vyššia ako je potrebná na uspokojivý výkon práce. Približne pätina respondentov na Slovensku odpovedala, že by stačila aj nižšia úroveň vzdelania pre uspokojivý výkon práce, ktorú vykonávajú. V prípade Slovákov v ČR je tento podiel síce mierne vyšší (29 %), rozdiel oproti respondentom v SR ale nie je štatisticky významný.

Dá sa teda usudzovať, že aj napriek tomu, že v ČR žijú prevažne vzdelaní Slováci, rovnako často tu pracujú na pozíciách, v ktorých presahujú nevyhnutnú úroveň zručností alebo požadovanú úroveň vzdelania.

Graf č. 6: Nesúlad v zručnostiach a kvalifikovanosti

Zdroj: prepočty IVP na základe údajov PIAAC

Rozdiely medzi Slováckmi v ČR a respondentmi v SR nie sú štatisticky významné

⁷ Nesúlad v zručnostiach Slovákov v ČR nastáva, ak ich zručnosti nedosahujú alebo presahujú úroveň zručností nevyhnutných na vykonávanie práce na Slovensku. Metodika výpočtu nesúladu v zručnostiach je bližšie opísaná v prílohe 7 komentára IVP 02/2016 (Martinák, 2016). Porovnateľné výsledky sme dosiahli, ak sme zručnosti Slovákov v ČR porovnali so zručnosťami nevyhnutných na vykonávanie práce v ČR.

⁸ Podobné závery vyplývajú aj z analogickej analýzy čitateľskej gramotnosti.

Záver

Potvrďuje sa, že v ČR žijú vo väčšej miere vysokoškolsky vzdelaní Slováci, ktorí oproti respondentom na Slovensku dosahujú vyššiu úroveň v základných kompetenciách matematickej a čitateľskej gramotnosti. Pochádzajú tiež z relatívne lepšieho socioekonomického zázemia. Na pracovnom trhu v ČR dosahujú porovnateľnú mieru nezamestnanosti aj porovnateľný nesúlad v zručnostiach a kvalifikovanosti. Po zohľadnení veku, pohlavia, vzdelania a socioekonomického zázemia však dosahujú oproti respondentom na Slovensku približne o 20 % vyšší príjem.

Zámerom komentára nie je vyvodzovať dôsledky pre aktuálne alebo budúce politiky ohľadom emigrácie zo Slovenska. Údaje, ktoré sme priniesli, však môžu podnietiť ďalšie diskusie a analýzy zamerané na riešenie niektorých problémov, ktoré by mohli z uvedených údajov vyplynúť.

Materiál prezentuje názory autora a Inštitútu vzdelávacej politiky, ktoré nemusia nevyhnutne odzrkadľovať oficiálne názory a politiky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Cieľom komentárov IVP je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne témy v oblasti vzdelávania, vedy a výskumu. Práca neprešla jazykovou úpravou. Za cenné pripomienky, rady a odporúčania ďakujem Pavlovi Galášovi, Lube Habodászovej, Martinovi Halušovi, Lucii Mýtnej Kurekovej, Dávidovi Martinákovi, Michalovi Rehúšovi, Tomášovi Rizmanovi a Matejovi Šiškovičovi.

Literatúra

ATOYAN, R. a kol., 2016. Emigration and Its Economic Impact on Eastern Europe. In: *IMF Staff Discussion Note*. [cit. 2. februára 2018]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2016/sdn1607.pdf>

CVTI SR, 2018. Štatistická ročenka - vysoké školy. [cit. 2. februára 2018]. Dostupné z: http://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/statisticka-rocenka-publikacia/statisticka-rocenka-vysoke-skoly.html?page_id=9596

EUROSTAT, 2018. Population on 1 January. [cit. 2. februára 2018]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-data/main-tables>

HALUŠ, M. a kol., 2017. Odliv mozgov po slovensky. [cit. 2. februára 2018]. Dostupné z: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=11308>

JERRIM, J., 2015. Emigrants from Great Britain: what do we know about their lives? In: *DoQSS Working Papers*. Roč. 15, č. 02. [cit. 2. februára 2018]. Dostupné z: <https://ideas.repec.org/p/qss/dqsswp/1502.html>

KAHANEK, M., KUREKOVÁ, L. M., 2014. Did Post-Enlargement Labor Mobility Help the EU to Adjust During the Great Recession? The Case of Slovakia. In: *Kahanec, M. and K.F. Zimmermann (Eds). Labor Migration, EU Enlargement, and the Great Recession. Springer, 2016* [cit. 25. júna 2018]. Dostupné z: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/98974/1/dp8249.pdf>

MARTINÁK, D., 2016. Filozof úradníkom, učiteľ pokladníkom. [cit. 2. februára 2018]. Dostupné z: <https://www.minedu.sk/data/att/9645.pdf>

MV ČR, 2018. Cizinci s povoleným pobytom. [cit. 2. februára 2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx>

NANCY, J., 2016. European Youth in 2016: Special Eurobarometer of the European Parliament. [cit. 2. februára 2018]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2016/eye2016/eb85_1_eye_2016_analytical_overview_en.pdf

OECD, 2014. User's Guide for a SAS Macro enabling the computation of design based standard errors in the Survey of Adult Skills (PIAAC). [cit. 2. februára 2018]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/skills/piaac/PIAAC%20SAS%20Macro%20User%20Guide%20-%202014.pdf>

OSN, 2018. Trends in International Migrant Stock: Migrants by Destination and Origin. [cit. 2. februára 2018]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates15.shtml>

SCIO, 2016. Analýza výsledků testování obecných studijních předpokladů. [cit. 2. februára 2018]. Dostupné z: <https://www.scio.cz/download/TZOSP.pdf>

SCIO, 2018. Do Česka míří tisíce slovenských uchazečů o VŠ. [cit. 2. februára 2018]. Dostupné z: https://www.scio.cz/download/Tiskova_Zprava_Scio_Slovaci_miri_na_ceske_VS.pdf

Príloha č. 1: Faktory vysvetľujúce rozdiely v čitateľskej gramotnosti

V tabuľke nižšie sú prezentované rozdiely v čitateľskej gramotnosti medzi Slovákami v ČR a respondentmi na Slovensku. V prvom stĺpci (16,32 bodov) je uvedený ten istý rozdiel ako v hlavnom texte. Rozdiel v druhom stĺpci je očistený o vek a pohlavie respondentov, v dôsledku čoho sa koeficient Slovákov v ČR znížil o približne 2 body na úroveň 14,05 bodov. V treťom stĺpci je rozdiel očistený aj o socioekonomické zázemie a jazyk naučený v detstve. Koeficient stratil štatistickú významnosť a znížil sa na 3,11 bodov. Výsledky teda naznačujú, že vyššie skóre v čitateľskej gramotnosti dosiahnuté Slovákami v ČR sa dá vo veľkej miere vysvetliť ich socioekonomickým zázemím. Podobné závery vyplývajú aj z analogickej analýzy matematickej gramotnosti.

		Bez kontrolných premenných	Očistené o vek a pohlavie	Očistené o vek, pohlavie a socioekonomické zázemie
	Slováci v ČR	16,32** (6,862)	14,05** (6,718)	3,113 (5,816)
	Vek		-0,303*** (0,0459)	-0,162*** (0,0408)
	Muž		-0,907 (1,141)	-1,461 (1,111)
Jazyk naučený v detstve, ktorému stále rozumie (relatívne k slovenčine)	Maďarčina			-8,208*** (1,920)
	Rómčina			-45,10*** (3,723)
	Iný			-4,088 (8,818)
	Index SEZ			14,15*** (0,589)
	Konštanta	274,0*** (0,616)	286,4*** (2,090)	283,4*** (1,932)
	N	5 629	5 629	5 546
	Upravený R²	0,00274	0,0134	0,258

Zdroj: prepočty IVP na základe údajov PIAAC

Pozorovania sú vážené. Závislá premenná je čitateľská gramotnosť PIAAC. Regresia a štandardné chyby boli vypočítané na základe odporúčanej metodiky OECD (2014).

V zátvorkách sú uvedené štandardné chyby.

* $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Príloha č. 2: Rozdiely v príjme

V tabuľke nižšie sú prezentované rozdiely v príjme medzi Slovákami v ČR a respondentmi na Slovensku. Závislá premenná je prirodzený logaritmus príjmu, koeficienty sa teda interpretujú ako percentuálne rozdiely. Koeficient v prvom stĺpci naznačuje, že priemerná mzda Slovákov v ČR je približne o 19,3 % vyššia ako priemerná mzda respondentov na Slovensku. Rozdiel však nie je štatisticky významný. Rozdiel nie je štatisticky významný ani po zohľadnení veku a pohlavia (druhý stĺpec). Na 10 % hranici je rozdiel štatisticky významný po zohľadnení najvyššieho dosiahnutého vzdelania (tretí stĺpec). Rozdiel nadobudne štatistickú významnosť na 5 % hranici po zohľadnení proxy premenných pre socioekonomické zázemie (najvyššie dosiahnuté vzdelanie rodičov a jazyk). Slováci v ČR po zohľadnení demografických charakteristík, vzdelania a socioekonomického zázemia dosahujú približne o 21,4 % vyšší príjem ako respondenti na Slovensku. V poslednom stĺpci sú zohľadnené aj zručnosti respondentov (matematická a čitateľská gramotnosť). Rozdiel v príjme mierne stratí na štatistickej významnosti, ale koeficient rozdielu v príjme sa zvýši na 22,2 %.

		Bez kontrolných premenných	Očistené o vek a pohlavie	Očistené o vek, pohlavie, vzdelanie	Očistené o vek, pohlavie, vzdelanie, socioekon. zázemie	Očistené o vek, pohlavie, vzdelanie, socioekon. zázemie, zručnosti
	Slováci v ČR	0,193 (0,150)	0,201 (0,130)	0,150* (0,0870)	0,214** (0,102)	0,222* (0,114)
	Muž		0,250*** (0,0265)	0,273*** (0,0236)	0,274*** (0,0239)	0,271*** (0,0225)
	Vek		-0,000274 (0,00101)	0,000746 (0,000941)	0,00349*** (0,000984)	0,00380*** (0,000962)
Najvyššie dosiahnuté vzdelanie (relatívne k nižšiemu sekundárnemu a menej)	Vyššie sekundárne			0,262*** (0,0313)	0,191*** (0,0311)	0,124*** (0,0334)
	Post-sekundárne			0,399*** (0,106)	0,268** (0,107)	0,193** (0,0957)
	Vysokoškolské 1. stupňa			0,495*** (0,0763)	0,367*** (0,0790)	0,269*** (0,0805)
	VŠ 2. stupňa a vyššie			0,778*** (0,0393)	0,625*** (0,0394)	0,500*** (0,0428)
Jazyk naučený v detstve, ktorému stále rozumie (relatívne k slovenčine)	Maďarčina				-0,0463 (0,0368)	-0,00583 (0,0357)
	Rómčina				-0,0868 (0,106)	0,0440 (0,0995)
	Iný				0,109 (0,114)	0,0759 (0,129)
Najvyššie vzdelanie, ktoré dosiahol aspoň jeden rodič (relatívne k ani jeden rodič nedosiahol sekundárne)	Sekundárne vzdelanie				0,179*** (0,0267)	0,141*** (0,0258)
	VŠ vzdelanie				0,341*** (0,0455)	0,283*** (0,0430)
	Matemat. gramotnosť					0,00215*** (0,000834)
	Čitateľská gramotnosť					0,000750 (0,000902)
	Konštanta	7,218*** (0,0136)	7,094*** (0,0448)	6,684*** (0,0537)	6,506*** (0,0548)	5,769*** (0,104)
	N	2 142	2 142	2 142	2 130	2 130
	Upravený R²	0,00163	0,0456	0,194	0,218	0,241

Zdroj: prepočty IVP na základe údajov PIAAC

Pozorovania sú vážené. Závislá premenná je prirodzený logaritmus hrubého mesačného príjmu zamestnancov na plný pracovný úväzok (min. 30 hodín týždenne) meraný v parite kúpnej sily USD. Regresia a štandardné chyby boli vypočítané na základe odporúčanej metodiky OECD (2014).

V zátvorkách sú uvedené štandardné chyby.

* $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$